

© І. Р. Такташева
(Донецьк)

**СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРИКМЕТНИКІВ-
КОМПОЗИТІВ ІЗ КОМПОНЕНТОМ *-KRANK*
(на матеріалі лексикографічних даних)**

Стаття присвячена дослідженню німецьких прикметників-композитів із компонентом *-krank* у мовно-історичному аспекті. Запропоновано стислий мовно-історичний огляд розвитку семантики аналізованого компонента. Розглянуто структурні і словотвірні особливості зазначених прикметників. Проаналізовано семантику досліджуваних прикметників: виокремлено семантичні групи лексем, приєднаних до *-krank*. Зроблено висновки щодо основних ознак прикметників-композитів із компонентом *-krank*.

Ключові слова: прикметник, словотвір, семантика, з'єднувальний елемент, словоскладання.

И. Р. ТАКТАШЕВА. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ПРИЛАГАТЕЛЬНЫХ-КОМПОЗИТОВ С КОМПОНЕНТОМ *-KRANK* (НА МАТЕРИАЛЕ ЛЕКСИКОГРАФИЧЕСКИХ ДАННЫХ)

Статья посвящена исследованию немецких прилагательных-композитов с компонентом *-krank*. Предлагается краткий лингво-исторический обзор развития семантики анализируемого компонента. Рассматриваются структурные и словообразовательные особенности исследуемых прилагательных. Изучается семантика соответствующих прилагательных: выделяются семантические группы лексем, присоединяемых к *-krank*. Делаются выводы об основных признаках прилагательных-композитов с компонентом *-krank*.

Ключевые слова: прилагательное, словообразование, семантика, соединительный элемент, словосложение.

I. R. TAKTASHEVA. STRUCTURAL AND SEMANTIC PECULIARITIES OF THE ADJECTIVE COMPOUNDS WITH THE COMPONENT *-KRANK* (ON THE MATERIAL OF THE LEXICOGRAPHIC DATA)

The article deals with the study of the German adjective compounds with the component *-krank*. A brief historical survey of the evolution of the semantics of the analyzed component has been made. The structural and word-building peculiarities of the adjectives under discussion have been considered. The semantics of these adjectives has been analysed, the semantic groups of the lexemes combined with *-krank* have been distinguished. Conclusions on the main features of the German adjective compounds with the component *-krank* have been made.

Key words: adjective, word-building, semantics, joint element, composition.

1. Вступні зауваження. Мова є невід'ємною частиною людської діяльності. Адже будь-які події, почуття, думки, стани людини знаходять своє відображення у мовленні індивіда. Тож, такий стан людини як хвороба або занедужання має певне оформлення у мові. У німецькій мові на позначення хворобливого стану слугують лексеми, що належать до різних частин мови (напр.: *die Krankheit* 'хвороба', висок. *das Gebrechen* 'недуг', книжн. *die Indisposition* 'нездоров'я', *krank*, емоц. *malad(e)* 'хворий', висок. *siech* '(невиліковно) хворий; слабкий' тощо) (DWDS, 2006). Із наведеного списку видно, що стилістично нейтральним є лише прикметник *krank* і утворений від нього суфіксальний іменник *die Krankheit*.

У статті висвітлено німецькі прикметники-композиції (далі – ПК), що мають у своєму складі останній компонент *-krank*. Як зазначено у словнику лінгвістичних термінів О. С. Ахманової (Ахманова 2004: 357), прикметник – це частина мови, якій притаманні категоріальне значення ознаки, граматичні категорії ступенів порівняння, роду, відмінка, числа, синтаксичне вживання в атрибутивній функції і в ролі предикатива, розвинена система словотвірних моделей. Структура, особливості словотвору і семантики прикметників були об'єктом дослідження в синхронному та діяхронному аспектах (пор.: Іваніна, 2010; Калинина, 1955; Кантемір, 2003; Кучерова, 1956; Митрофанова, 1975; Ус, 2009; Черська, 2008; Bammesberger, 2002; Brdar Szabó, 1990; Eichinger, 1982; Ganslmayer, 2012; Gersbach, 1984, 1985: 317-721; Kühnhold, 1978). Однак лексико-семантична група (далі – ЛСГ) “Хвороби і хворобливі стани” не часто потрапляє у поле зору мовознавців (пор.: Koller, 1991, Дидик-Меуш, 2008, Ріднева, 1998), і спроби описати подібні ЛСГ залишаються до сьогодні поодинокими.

Актуальність цієї студії зумовлена посиленням інтересом з боку лінгвістів до питань словотвору й семантики у синхронії та діяхронії та необхідністю вивчення словотвірних та семантичних особливостей складних лексем на позначення хворобливого стану на межі XIX та XX століть, адже структурно-семантичні характеристики ЛСГ німецьких прикметників хворобливого стану саме цього періоду ще не були предметом детального вивчення в германістиці і потребують ґрунтовного аналізу.

Мета дослідження – виявити структурні, словотвірні й семантичні особливості досліджуваних прикметників.

Матеріал дослідження – 84 складні прикметники з останнім компонентом *-krank* – отримано шляхом суцільного добору з історичного словника німецької мови “Das deutsche Wörterbuch” Я. Грімма та В. Грімма (DWB, 1984) (перший том вийшов друком у 1854 р.), який містить передусім лексику сучасників Я. Грімма та В. Грімма та їхніх попередників¹.

2. Історія розвитку прикметника *krank*. Точне походження *krank* остаточно не з'ясоване. Так, В. Пфайфер (Pfeifer 2004: 726-727) припускає спорідненість *krank* із лексемою *krumm* ‘кривий’. В. В. Левицький (Левицький 2010: 331–332) виводить таку етимологічну модель розвитку семантики аналізованого прикметника: ‘зігнутий > поганий > слабкий’. Компоненти цієї моделі, зокрема, *зігнутий* (від хвороби), *слабкий*

¹ Це пояснює той факт, що частина досліджуваних складних прикметників вийшла з ужитку і тому не зафіксована в електронних базах даних сучасної німецької мови.

(внаслідок хвороби), але й поганий (поганий фізичний стан, тобто нездоровий, хворий) згодом увійшли в обіг як евфемізми у значенні 'хворий'. Як зазначено в етимологічних джерелах (Kluge 1989: 409, Bluhme 2005: 326-327), нім. *krank* є спорідненим із дсканд. *krangr* 'слабкий' та дангл. *crin(g)an* 'псувати'. Окрім того, у словнику за ред. В. Пфайфера (Pfeifer 2004: 726-727) мова йде про зв'язок між *krank* та першим компонентом у складі дангл. *crancstæf* 'зігнутий інструмент, яким послуговувалися у ткацтві'. Проте Й. К. Аделунг (Adelung 1796: 1750) зазначає, що в англійській мові *cranc* вживане у значенні 'здоровий', що можна пояснити грецьким походженням лексеми від гр. *ακραυυης* 'хворий, слабкий'. У сучасній англійській мові це значення не є вживаним, а прикметник *crank* означає 'розхитаний, несправний (механізм); слабкий (щодо здоров'я)' (БАРС 1998: 228).

За свідченням Я. Грімма і В. Грімма, досліджувана лексема була відсутня ще в готській мові, у давньоверхньонімецькій (далі – двн.) період *krank* вживали лише в поодиноких випадках, і передусім (Wahrig, 2013) у значеннях 'дряхлий, слабкий'. Ф. Клуге та В. Пфайфер у відповідних етимологічних словниках зазначають приблизний час виникнення лексеми *krank*, а саме 13 ст. (за даними словника Я. Грімма і В. Грімма – 14 ст.) (DWB 11, 1984: 2023). Значення 'слабкий' вона зберігає аж до середньовісньонімецького (далі – свн.) часу (Pfeifer 2004: 726-727, DWB 11, 1984: 2023). Проте вже наприкінці свн. періоду, згідно з В. Пфайфером (Pfeifer 2004: 726-727), *krank* (свн. *kranc*) набуває значення 'нездоровий; такий, що страждає (від чогось)'.

За даними Й. Г. Крюнітца (Krünitz, 2008), прикметник *krank* виявляє декілька значень, з яких 'слабкий, поганий' є первинним, а значення 'хворий (як фізично, так і психічно)' як протиставлення до *gesund* 'здоровий' вже є переносним. Енциклопедія Meyers Großes Konversations-Lexikon (MGKL, 1905) пропонує лише одне тлумачення *krank*, а саме – 'поранений', при цьому уточнено, що ця лексема вживана у німецькій мові початку 20 ст. на позначення ознаки тварини.

У сучасній німецькій мові прикметник *krank* виявляє такі значення: 'нездоровий; такий, що страждає фізично або психічно' (DUW 2007: 1012); 'уражений хворобою; такий, що страждає психічно' (DWDS, 2006). Окрім того, досліджувана лексема набула, згідно з даними обох вищезгаданих словників сучасної німецької мови, значення, поширеного у мові мисливців, 'поранений внаслідок вистрілу', а також, згідно зі словником (DUW 2007: 1012), переносного метафтонімічного значення 'божевільний' у фамільярно-розмовному стилі, у якому наявні ознаки метафори (перенос значення на

підставі подібності) та метонімії (божевілля як окремий випадок хвороби).

3. Структурні характеристики. Під час аналізу структури досліджуваних складних прикметників до уваги бралися такі ознаки: кількість компонентів, частиномовна належність компонентів, наявність з'єднувального елемента та структура.

3.1. У ході дослідження встановлено, що абсолютну більшість ПК (79 лексем) із останнім компонентом *-krank* складають двокомпонентні прикметники, пор.: *gedankenkrank* 'хворий від думок', *wurmkrank* 'хворий на гельмінтоз', *pockenkrank* 'хворий на віспу', *gichtkrank* 'хворий на подагру', *grippekrank* 'хворий на грип', *magenkrank* 'хворий на шлунок', *leberkrank* 'хворий на печінку', *schiffkrank* 'такий, що має морську хворобу', *scharlachkrank* 'хворий на скарлатину'.

Трикомпозиції представлені 5 лексемами, напр.: *todsterbenskrank* 'невиліковно хворий', *stoffwechselkrank* 'хворий на обмін речовин'.

3.2. Залежно від частиномовної належності перших компонентів відповідних композитів виокремлено такі моделі прикметників із *-krank* (табл. 1).

Таблиця 1

Частиномовна характеристика перших компонентів складних прикметників на *-krank*

№	Структурний тип	Лексеми	
		абс.	%
1.	іменник + <i>-krank</i>	69	82,14
2.	дієслово + <i>-krank</i>	10	11,90
3.	прикметник + <i>-krank</i>	3	3,58
4.	(іменник + дієслово) + <i>-krank</i>	1	1,19
5.	прислівник + <i>-krank</i>	1	1,19
	Разом	84	100,00

Табл. 1 свідчить про те, що абсолютну більшість прикметникових композитів аналізованого типу (82,10%) складають лексеми, структуровані за моделлю 'іменник + *-krank*' (напр.: *brustkrank* 'такий, що має хворобу грудної клітини', *geisteskrank* 'психічнохворий', *pestkrank* 'хворий на чуму', *lungenkrank* 'хворий на легені', *maserkrank* 'хворий на кір', *steinkrank* 'дуже хворий', *weinkrank* 'хворий через похмілля'.

Наступним за продуктивністю постає структурний тип, що передбачає приєднання до прикметника *krank* дієслів або дієслівних основ (10 лексем = 11,9% від загальної кількості аналізованих лексем), пор.: *grillen* → *grillenkrank* 'іпохондричний',

grübeln → *grübelkrank* ‘хворий від думок’, *saufen* → *saufkrank* ‘хворий на алкоголізм (букв. хворий від п'ятики)’.

Найменш продуктивними виявилися структурні типи ‘прислівник + *krank*’ і (іменник + дієслово) + *-krank*, представлені у словнику Я. Грімма і В. Грімма одиничними лексемами – *nimmerkrank* ‘такий, що ніколи не хворіє’ (DWB 13, 1984: 849) та *todsterbenskrank* ‘невиліковно хворий’ (DWB 21, 1984: 587).

4. Характеристика з'єднувальних елементів. Абсолютна більшість аналізованих складних прикметників утворена без з'єднувального елемента (напр.: *gehirnkrank* ‘душевнохворий’, *fuszkrank* ‘хворий на ноги’, *lungenkrank* ‘хворий на легені’, *herzkrank* ‘хворий на серце’, *scheinkrank* ‘вдавано хворий’). Однак прикметникові композити можуть утворюватися також за участю з'єднувальних елементів. В. Фляйшер та І. Барц (Fleischer 2007: 250) підкреслюють, що у певних випадках вживання з'єднувальних елементів може бути факультативним. Це підтверджує аналіз складних прикметників у досліджуваному словнику, в якому виявлено варіанти композитів зі з'єднувальним елементом і без нього (*liebekrank* і *liebeskrank*² ‘хворий від кохання’, *seelkrank* і *seelenkrank*³ ‘душевнохворий’, *todkrank* (також *todtkrank* (DWB 21, 1984: 584)) і *todeskrank* ‘невиліковно хворий’). Варіативність стосується й вибору самих з'єднувальних елементів: серед дібраних зі словника лексем спостерігається, зокрема, варіювання *-e-* – *-ens-* (*sterbekrank* і *sterbenskrank* ‘невиліковно хворий’). В одному випадку, за відсутності з'єднувального елемента, наявне варіювання першого слова композита: префіксальне – кореневе (*gehirnkrank* – *hirnkrank* ‘психічнохворий’).

В. Фляйшер і І. Барц (Fleischer 2007: 251) звертають увагу на певні сполучувальні закономірності щодо морфологічної належності складників і характеру з'єднувальних елементів. Так, якщо першим компонентом постає іменник, то до нього приєднуються з'єднувальні елементи *-s-*, *-es-*, *-(e)n-*, тоді, як дієслівний перший компонент потребує з'єднувального *-s-* або не потребує його зовсім. Аналіз складних прикметників з останнім компонентом *-krank*, зафіксованих у словнику Я. Грімма і В. Грімма, дозволив виявити серед 84 лексем лише 17 ПК, утворених за участю з'єднувальних елементів (табл. 2).

² Я. Грімм і В. Грімм зафіксували ці паралельні форми (“Doppelformen” (Wellmann 1995: 487)) навіть в одного автора, зокрема, у Й. В. Гете: *die waldgöttin tröstet den liebekranken hirsch* (DWB 12, 1984: 929) і *sie weinte viel um mich, da ich so krank, so liebeskrank war* (DWB 12, 1984: 950).

³ За часів Й. В. Гете й Е. Т. А. Гоффманна більш уживаним був варіант *seelenkrank* (DWB 16, 1984: 19).

Таблиця 2

Кількісна характеристика з'єднувальних елементів у складі прикметників із компонентом *-krank*

З'єднувальні елементи	Структурні моделі	Лексеми	
		абс.	%
-s-	S ⁴ +s-+krank	6	35,29
	V+s-+krank	1	5,88
	S+V+s-+krank	1	5,88
-(e)n-	S+-n-+krank	4	23,54
-es-	S+-es-+krank	3	17,65
-ens-	S+-ens-+krank	1	5,88
-e-	S+-e-+krank	1	5,88
Разом		17	100,00

Згідно з табл. 2, найбільш типовими для прикметників на *-krank* постають композити, утворені за допомогою з'єднувального елемента *-s-*, пор.: *gemütskrank* 'психічнохворий', *geschlechtskrank* 'із хворобою статевих органів', *sterbenskrank* 'невиліковно хворий', *willenskrank* 'такий, що має слабку волю'. Кожний четвертий композит із тих, що містять з'єднувальні елементи, утворюється за допомогою *-(e)n-* (*gedankenkrank* 'хворий від думок', *sorgenkrank* 'хворий від клопоту', *seelenkrank* 'душевнохворий'), кожний шостий – *-es-* (*geisteskrank* 'психічнохворий', *leibeskrank* 'фізично хворий', *todeskrank* 'невиліковно хворий'). Непродуктивними є моделі ПК за участю з'єднувальних елементів *-ens-* (*herzenskrank* 'у сумному настрої'), *-e-* (*sinnekrank* поет. 'хворий від почуттів'), зафіксованих в одиничних випадках. Останній висновок відповідає також сучасному стану речей (пор.: Fleischer 2007: 251), що може слугувати доказом певного спрощення системи словотворення сучасної німецької мови.

5. Семантичні особливості прикметників із компонентом *-krank*. Аналіз семантичних особливостей перших компонентів прикметників із *-krank* дозволив виокремити 9 ЛСГ цих компонентів, якісні і кількісні характеристики яких відображено у табл. 3.

⁴ S – іменник; V – дієслово.

Таблиця 3

Класифікація прикметників із компонентом *-krank* за семантикою першого (іменникового) компонента

№	ЛСГ	Лексеми		Приклади
		абс.	%	
1.	Почуття / думки	16	23,19	<i>liebeskrank</i> ‘хворий від кохання’
2.	Соматизми	14	20,29	<i>leberkrank</i> ‘такий, що має хвору печінку’
3.	Хвороби	14	20,29	<i>maserkrank</i> ‘хворий на кір’
4.	Об’єкти природи	9	13,04	<i>sonnenkrank</i> ‘такий, що боїться сонця’
5.	Артефакти	5	7,25	<i>beutelkrank</i> ‘бідний’
6.	Речовини	4	5,79	<i>zuckerkrank</i> ‘хворий на цукровий діабет’
7.	Процеси	3	4,35	<i>stoffwechselkrank</i> ‘такий, що має хворобу обміну речовин’
8.	Приміщення	2	2,90	<i>stubenkrank</i> ‘хворий на гіподинамію’
9.	Особи	2	2,90	<i>schelmenkrank</i> ‘вдавано хворий’
	Разом	69	100,00	

5.1. З огляду на те, що найбільш чисельною є група прикметників-комполітів, утворених за моделлю ‘іменник + *-krank*’, а решта груп налічує значно менше лексем, нижче буде зосереджено увагу на подальшій класифікації саме цієї групи лексем.

5.1.1. Найбільш активно прикметник *krank* приєднує іменники, що слугують на позначення об’єктів ідеального світу: почуттів і думок (напр.: *die Liebe* ‘кохання’, *die Schwermut* ‘туга’, *die Seele* тощо). При цьому прикметниковий компонент *krank*, як правило, десемантизується і вже не слугує на позначення стану занедужання, пор.: *der Gedanke* ‘думка’ → *gedankenkrank* ‘хворий від думок’, *die Schwermut* ‘туга’ → *schwermutkrank* ‘сумний’.

5.1.2. Дещо інша ситуація спостерігається щодо утворення аналізованих комполітів шляхом приєднання до *krank* соматизмів – назв внутрішніх органів, які є епіцентром захворювання (напр.: *das Herz* ‘серце’ → *herzkrank* ‘хворий на серце’ та *herzenskrank* ‘у сумному настрої’, *der Magen* ‘шлунок’ → *magenkrank* ‘хворий на шлунок’, *das Auge* ‘око’ → *augenkrank* ‘хворий на очі’), найменувань хвороб (напр.: *die Gicht* ‘подагра’ → *gichtkrank* ‘хворий на подагру’, *die Masern* ‘кір’ → *maserkrank* ‘хворий на кір’, *die Grippe* ‘грип’ → *grippekrank* ‘хворий на грип’) і процесів (*der Tod* ‘смерть’ → *tod(es)krank* ‘невиліковно хворий’). У такому випадку, зазвичай, *krank* зберігає значення ‘хворий’, найменування частин тіла конкретизує, як правило, локалізацію недуги, а найменування хвороби, відповідно, певний його різновид.

Лексема *stoffwechselkrank* ‘хворий на обмін речовин’ утворена шляхом

приєднання до прикметника *krank* складного іменника *der Stoffwechsel* 'обмін речовин', який слугує для уточнення причини занедужання.

5.1.3. Внаслідок приєднання до *-krank* основ іменників, що слугують на позначення об'єктів неживої та живої природи, як-от найменувань небесних тіл (*die Sonne* 'сонце' → *sonnenkrank* 'такий, що боїться сонця'), географічних об'єктів (*die See* 'море' → *seekrank* 'хворий на морську хворобу'), представників фауни (*der Wurm* 'хробак' → *wurmkrank* 'хворий на гельмінтоз'), утворено 9 прикметникових композитів (13,04%, див. табл. 3).

Наведена у табл. 3 лексема *sonnenkrank* має у своєму складі десемантизований компонент *-krank*, що у ПК втрачає значення 'хворий' і набуває семи 'такий, що боїться'.

Проте у досліджуваному матеріалі наявні випадки, коли *-krank* зберігає своє значення, а перший компонент композита постає у переосмисленому значенні, напр., *bergkrank* '(щодо гірн.) такий, що має захворювання легенів'. У цьому прикладі саме лексема *der Berg* 'гора' набуває метонімічного переосмислення, а ПК *bergkrank* можна інтерпретувати як 'такий [гірник], що має захворювання легенів (набуто на виробництві)'

5.1.4. При складанні найменувань артефактів із прикметником *-krank* (див. табл. 3) спостерігається десемантизація останнього. Так, синонімічні лексеми *beutelkrank* ← *der Beutel* 'гаманець' та *geldkrank* ← *das Geld* 'гроші' означають 'бідний', причому десемантизація компонента *-krank* відбувається через метафоричне переосмислення: як хвора людина у певній мірі є неповноцінною у момент нездужання, так і фінансову неспроможність можна розглядати як різновид неповноцінності особи. Семантична модель із першим компонентом – артефактом, як і інші нижченаведені, не є частотними

5.1.5. При утворенні 4 лексем відбулося приєднання до прикметника *-krank* іменників – найменувань речовин (*der Zucker* 'цукор' → *zuckerkrank* 'хворий на цукровку (цукровий діабет)') і металів (*der Silber* 'срібло' → *silberkrank* 'жадібний'). Окрім того, у матеріалі цього дослідження наявні лексеми, у складі яких компонент *-krank* втрачає значення 'хворий' і набуває вторинного значення, як правило, метафоричного (напр.: *das Eisen* 'залізо' → *eisenkrank* 'іржавий (щодо суден)'). Лексема *harnkrank*, утворюється за участю іменника *der Harn* 'сеча', що опосередковано конкретизує локалізацію хвороби, а саме: наведений ПК означає 'хворий на сечовий міхур'.

5.1.6. По два композити утворені шляхом приєднання до досліджуваного прикметника іменників – найменувань особи та приміщень. Слід звернути увагу на те, що ЛСГ “Найменування особи” містить ПК із синонімічним значенням: *schalkkrank* і *schelmenkrank* ‘вдавано хворий’. Ці композити є результатом складання іменників *der Schalk* / *der Schelm* ‘хитрун; шельма’ із прикметником *krank*. Внаслідок такої комбінації прикметник втрачає значення ‘хворий’ через наявність семи ‘вдаваний’.

Лексема *schulkrank* має подібне до вищезазначених ПК значення, а саме ‘вдавано хворий’. Однак у цьому випадку наявне уточнення ‘вдавано хворий із метою невідвідування школи’. Отже, компонент *schul-* (від нім. *die Schule* ‘школа’) вказує не лише на вдаваний характер нездужання, але й на мотиви особи, що симулює хворобу. Окрім того, від цього прикметника утворено іменник *die Schulkrankheit*, представлений у зібранні творів А. Арніма та К. Brentано (Arnim 1979: 313) і слугує на позначення симуляції хвороби через лінощі.

6. Висновки. Внаслідок словотвірного і структурно-семантичного аналізу складних прикметників із останнім компонентом *-krank* виявлено такі ознаки:

6.1. Абсолютна більшість ПК, а саме 82,1% досліджуваного матеріалу – це ПК, утворені шляхом приєднання іменників до прикметника *krank*.

6. 2. Найбільш продуктивно прикметник *krank* утворює при цьому композити шляхом сполучення з іменниками, що слугують на позначення об’єктів ідеального світу: почуттів і думок, а також найменувань частин тіла. Це спостереження може бути інтерпретоване як доказ антропоцентричного характеру мови, адже можливість мати почуття і мислення є відмінною рисою саме людини.

6.3. На час укладання словника Я. Грімма та В. Грімма (1854 – 1960 pp.), ще були вживані з’єднувальні елементи (*-e-*, *-ens-*), які в сучасній німецькій мові не є поширеними, що може свідчити про певне спрощення словотвірної структури прикметників у сучасній німецькій мові.

Перспективним постає вивчення структурно-семантичних особливостей найменувань хвороб, що містять у своєму складі похідну від *krank* лексему *die Krankheit*. Окрім того, доцільним здається порівняння таких особливостей у діяхронному аспекті із залученням матеріалу різних історичних періодів німецької мови (від середньовісньонімецької до сучасної німецької мови).

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

англ. – англійське; *висок.* – високе; *двн.* – давньовісньонімецьке; *гр.* – грецьке;

дангл. – давньоанглійське; дсканд. – давньоскандинавське; емоц. – емоційне; ЗЕ – з'єднувальний елемент; книжн. – книжне; ЛСГ – лексико-семантична група; нім. – німецьке; ПК – прикметник-комполит; поет. – поетичне; свн. – середньовісньонімецьке.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Дидик-Меуш Г. Українська медицина. Історія назв / Г. Дидик-Меуш. – Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2008. – 400 с.
2. Іваніна І. О. Прикметники зі значенням «сильний» у давньовісньонімецькій та середньовісньонімецькій мові (історико-семасіологічне дослідження) : дис. ... кандидата філол. наук : 10.02.04 / Іваніна Ірина Олександрівна. – Чернівці, 2010. – 294 с.
3. Калинина Н. Т. Словообразование имен прилагательных в древневерхненемецком языке : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04 „Германские языки” / Н. Т. Калинина. – М., 1955. – 16 с.
4. Кантемір С. О. Синтагматичні та парадигматичні властивості прикметників кольору в німецькій мові : дис. ... кандидата філол. наук : 10.02.04 / Кантемір Сергій Олександрович. – Чернівці, 2003. – 214 с.
5. Кубрякова Е. С. Типы языковых значений. Семантика производного слова / Е. С. Кубрякова. – М. : Наука, 1981. – 200 с.
6. Кучерова Л. И. Сложные имена прилагательные и суффиксы в становлении в средневерхненемецком языке : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04 „Германские языки” / Л. И. Кучерова. – М., 1956. – 16 с.
7. Митрофанова К. И. Словообразовательные модели имен прилагательных в средневерхненемецком языке : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04 “Германские языки” / К. И. Митрофанова. – Калинин, 1975. – 25 с.
8. Ріднева Л. Ю. Народна медична лексика російської мови в структурно-семантичному і функціональному аспектах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.02 „Російська мова” / Л. Ю. Ріднева. – К., 1998. – 16 с.
9. Степанова М. Д. Словообразование современного немецкого языка / М. Д. Степанова. – М. : Изд-во литературы на иностранных языках, 1953. – 378 с.
10. Степанова М. Д. Теоретические основы словообразования в немецком языке / М. Д. Степанова, В. Фляйшер. – М. : Высшая школа, 1984. – 264 с.
11. Ус Ю. М. Розвиток системи кольоро- та світлопозначень у німецькій мові XVI-XIX століть : дис. ... кандидата філол. наук : 10.02.04 / Ус Юлія Миколаївна. – Донецьк, 2009. – 258 с.
12. Черська Ж. Б. Прикметники зі значеннями “егоїстичний” – “альтруїстичний” : системно-квантитативні аспекти функціонування в німецькомовній картині світу : дис. ... кандидата філол. наук : 10.02.04 / Черська Жанна Борисівна. – Чернівці, 2008. – 239 с.
13. Arnim A. von. Des Knaben Wunderhorn. Alte deutsche Lieder. Studienausgabe : in 9 Bdn. / A. von Arnim, C. Brentano. – Stuttgart u. a. : Kohlhammer, 1979. – Bd. 3. – 341 S.
14. Bammesberger A. Zur Vorgeschichte der Althochdeutschen *lih*-Bildungen / A. Bammesberger // Historische Wortbildung des Deutschen. – Tübingen : Max Niemeyer Verlag, 2002. – S. 129–135.
15. Brdar Szabo R. Die Wortbildung des Adjektivs in der deutschen Gegenwartssprache mit besonderer Berücksichtigung der Übergangszone zwischen Derivation und Komposition / Rita Brdar Szabo. – Budapest : Eigenverlag, 1990. – 214 S.
16. Eichinger L. M. Syntaktische Transposition und semantische Derivation. Die Adjektive auf *-isch* im heutigen Deutsch / L. M. Eichinger. – Tübingen : de Gruyter, 1982. – 250 S.
17. Eichinger L. M. Deutsche Wortbildung : Eine Einführung / L. M. Eichinger. – Tübingen : Gunter Narr Verlag, 2000. – 273 S.
18. Erben J. Abriss der deutschen Grammatik / Johannes Erben. – [9., unveränd. Aufl.]. – Berlin : Akademie-Verlag, 1966. – 316 S.
19. Erben J. Einführung in die deutsche Wortbildungslehre / Johannes Erben. – [3. Aufl.]. – Berlin : Erich Schmidt Verlag, 1975. – 182 S.
20. Fleischer W. Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache / W. Fleischer, I. Barz. – [3., unveränd. Aufl.]. – Tübingen : Max Niemeyer Verlag, 2007. – 382 S.
21. Ganslmayer Ch. Adjektivderivation in der Urkundensprache des 13. Jahrhunderts / Ch. Ganslmayer. – Berlin ; Boston : de Gruyter, 2012. – 1153 S.
22. Gersbach B. Wortbildung in gesprochener Sprache. Die Substantiv-, Verb-, und Adjektiv-Zusammensetzungen und -Ableitungen im „Häufigkeitswörterbuch gesprochener Sprache” : in 2 Bdn. / B. Gersbach, R. Graf. – Tübingen : Max Niemeyer Verlag, 1984. – Bd. 1. – 316 S.; 1985. – Bd. 2. – S. 317–721.
23. Koller E. Historische Verschiebungen im Wortfeld ‘krank’ / Begegnung mit dem ‘Fremden’. Akten des VIII. Internationalen Germanisten-Kongresses, Tokyo, 1990. – München, 1991. – Bd. 4 : Kontrastive

Syntax – Kontrastive Semantik, Lexikologie, Lexikographie – Kontrastive Pragmatik. – S. 226–236. 24. Kühnhold I. Deutsche Wortbildung. Typen und Tendenzen in der Gegenwartssprache / I. Kühnhold, O. Putzer, H. Wellmann. – Düsseldorf : Pädagogischer Verlag Schwann, 1978. – Bd. 3 : Das Adjektiv. – 536 S. 25. Lohde M. Wortbildung des modernen Deutschen / M. Lohde. – Tübingen : Gunter Narr Verlag, 2006. – 350 S. 26. Wellmann H. Wortbildung / Hans Wellmann // Der Duden : in 12 Bdn. : das Standardwerk zur deutschen Sprache. – Mannheim; Leipzig ; Wien ; Zürich : Dudenverlag, 1995. – Bd. 4 : Duden „Grammatik der deutschen Gegenwartssprache“. – [5., völlig neu bearb. u. erw. Aufl.]. – S. 399–539. 27. Wilss W. Wortbildungstendenzen in der deutschen Gegenwartssprache / W. Wilss. – Tübingen : Gunter Narr Verlag, 1986. – 327 S.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ТА ЕНЦИКЛОПЕДИЧНИХ ДЖЕРЕЛ

28. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов / О. С. Ахманова – [2-е изд., стереотип.]. – М. : Едиториал УРСС, 2004. – 571 с. 29. БАРС : Большой англо-русский словарь / [авт.-сост. Н. В. Адамчик]. – Минск : Литература, 1998. – 1168 с. 30. Вольф Е. М. Прилагательное / Е. М. Вольф // Лингвистический энциклопедический словарь. – М. : Сов. энциклопедия, 1990. – С. 397. 31. Левицкий В. В. Этимологический словарь германских языков : в 2 т. / В. В. Левицкий – Винница : Нова Книга, 2010. – Т.1. – 616 с. 32. Adelung J. Ch. Grammatisch-kritisches Wörterbuch der Hochdeutschen Mundart mit beständiger Vergleichung der übrigen Mundarten, besonders aber der Oberdeutschen : in 4 Bdn. / Johann Christoph Adelung. – [2., verm. u. verb. Ausg.]. – Leipzig : bey Breitkopf, Sohn und Compagnie, 1796. – Bd. 2. – 2140 S. 33. Bluhme H. Etymologisches Wörterbuch des deutschen Grundwortschatzes / H. Bluhme. – München, 2005. – 681 S. 34. DHW : Der Duden : in 12 Bdn. : das Standardwerk zur deutschen Sprache / [hrsg. von der Dudenredaktion unter der Leitung von G. Drosdowski]. – Mannheim ; Leipzig ; Wien ; Zürich : Dudenverlag, 2007. – Bd. 7 : Herkunftswörterbuch : Etymologie der deutschen Sprache. – [4., neu bearb. Aufl.]. – 960 S. 35. DUW : Duden. Deutsches Universalwörterbuch / [hrsg. u. bearb. vom Wissenschaftl. Rat und Mitarbeitern der Dudenredaktion ; unter der Leitung von G. Drosdowski]. – Mannheim ; Leipzig ; Wien ; Zürich : Dudenverlag, 2007. – [6., überarb., erweiterte Aufl.]. – 2016 S. 36. DWB : Grimm J. Deutsches Wörterbuch : in 33 Bdn. / J. Grimm, W. Grimm. – Nachdruck der Erstausgabe 1873. – München : dtv, 1984. 37. DWDS : Das digitale Wörterbuch der deutschen Sprache des 20. Jahrhunderts [Elektronний ресурс] : Projekt der BBA der Wissenschaften. – Berlin : Alexander Geyken Redaktion, 2006. – Режим доступу : <http://www.dwds.de/> 38. Kluge F. Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache / [unter Mithilfe von M. Bürgisser u. B. Gregor völlig neu bearb. von E. Seebold]. – [22., völlig neu bearb. Aufl.]. – Berlin ; New York : de Gruyter, 1989. – 822 S. 39. Krünitz J. G. Oekonomische Encyclopädie oder allgemeines System der Staats-, Stadt-, Haus- und Landwirtschaft [Elektronний ресурс] : Digitalisierungsprojekt von der Deutschen Forschungsgemeinschaft / Johann Georg Krünitz. – Trier : Universitätsbibliothek Trier, 2008. – Режим доступу : <http://www.kruenitz1.uni-trier.de/> 40. MGKL : Meyers Großes Konversations-Lexikon [Elektronний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zeno.org/Meyers-1905> 41. Pfeifer J. Etymologisches Wörterbuch des Deutschen / [hrsg. unter der Leitung von W. Pfeifer]. – [7. Aufl.]. – München : dtv, 2004. – XXVII, 1665 S. 42. Wahrig : Wahrig Herkunftswörterbuch [Elektronний ресурс]. – München : Wissenmedia in der inmediaONE GmbH, 2013. – Режим доступу : <http://www.wissen.de/lexikon suche/herkw/all>

Стаття надійшла до редакції 15.10.2013